

Fogyatékossgal élő hallgatók integrációja a felsőoktatásban

Készítette: Barabás Petra

Nyíregyháza

2012

Tartalom

1. Bevezetés.....	2-3. oldal
2. Irodalmi áttekintés.....	3-7. oldal
3. Hipotézis	8. oldal
4. Kérdésfeltevés.....	8-9 oldal
5. Anyag és módszer	9. oldal
6. Eredmények bemutatása.....	9-12. oldal
8. Összegzés	12-14. oldal
9. Irodalomjegyzék	15. oldal
10. Melléklet.....	16-17. oldal

1.Bevezető

“Minek élünk, ha nem azért, hogy egymás számára könnyebbé tegyük az életet?”

(George Eliot)

Dolgozatom témájaként választottam a felsőoktatásban tanuló sérült hallgatók rehabilitációja és integrációja témakörét. Úgy érzem, ez egy rendkívül fontos kérdés, hiszen manapság már lehetősége van az intézménynek arra, hogy a sajátos nevelést igénylő diákok is akadályok nélkül közlekedhessenek az előadók között, illetve az intézmény teljes területén, valamint lehetőségük nyílik arra, hogy diplomát szerezhessenek. Ugyanis a törvény mintegy irányelvként kimondja, a fogyatékkal élő emberek teljes jogú tagjai a magyar társadalomnak, és ennek érdekében minden olyan lépést meg kell tenni, ami elősegíti társadalmi integrációjukat. Ilyen lehetőség például, a rehabilitáció, egészségügyi ellátás, a megfelelő életkörülmények megteremtése, akadálymentesítés, oktatás, és foglalkoztatás. A Nyíregyházi Főiskola rendelkezik a hallgatók segítésére szolgáló Esélyegyenlőségi Irodával ahol az intézményi koordinátor mellett 5 kari koordinátor egy személyi segítő és ügyintéző feladata a hallgatók tananyaghoz való, egyenlő esélyű hozzáférhetőségének biztosítása, tanulmányaik segítése, életminőségük javítása., a főiskola vezetőivel, oktatóival, ügyintézőivel való együttműködés a hallgatók sajátos oktatási-nevelési igényeinek megvalósítása érdekében. Az esélyegyenlőségi munkatárs feladata a fogyatékkal élő hallgatók személyi és szociális igényeinek koordinálása, az irodához kapcsolódó adminisztratív feladatok elvégzése, a hallgatók adatainak és a kölcsönözhető eszközök nyilvántartása, kölcsönzésének szervezése. A személyi segítő feladata a fogyatékkal élő hallgatók egyéni, speciális igényeinek ellátása. A személyi segítő az irodában alkalmazott állandó személy, de lehet rokon, csoporttárs vagy a fogyatékkal élő hallgató által igényelt más személy is.

Azért döntöttem úgy, hogy ezt a témát választom, mert minden nap látom az intézményünkben tanuló sérült hallgatókat, akiknek nap, mint nap szembe kell nézniük azzal, hogy neheztelt körülmények között élnek - legyen ez akár beszédbéli akadályozottság, akár mozgásszervi probléma -, de minden felsőoktatási intézménynek biztosítania kellene számukra mindazt, amit a törvények megkövetelnek. Sajnos ez nem minden intézménynél van így. Ezért érdekelt az is, melyek azok a lehetőségek, szolgáltatások, amiket a főiskola biztosít a sérült hallgatók számára, legyen szó akár közlekedési, programbeli vagy éppen szakszerű foglalkozásbeli segítségről.

A felsőoktatási intézményekben különböző fogyatékkal élő diák tanul, köztük hallás-, látás-, mozgás sérültek, valamint beszéd fogyatékosok és pszichés fejlődési zavarral rendelkező diákok. A középfokú tanulmányokat folytató, felsőfokú tanulmányok megkezdése előtt álló tanulóknak rendelkezniük kell az Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság szakértői véleményével.

Témaválasztásom másik oka az, hogy tapasztalatom szerint az emberek nem szentelnek nagyobb figyelmet a fogyatékkal élőtársaik számára. Nem csupán a család feladata az odafigyelés, főleg ha a diák a felsőoktatásban tanul, ahol akár a család közvetlen környezetéből is kikerülhet, hanem a tanároknak is megfelelő odafigyeléssel, megértéssel kell lenniük feléjük, illetve a diáktársak odafigyelése, segítése is rendkívül sokat segít.

2.Irodalmi áttekintés

Fogyatékos személynek az minősül, akinek érzékszervi (különösen látás-, hallásszervi), mozgásszervi, értelmi képességei jelentős mértékben csökkentek vagy hiányoznak, illetőleg a kommunikációjában számottevően korlátozott, és ez számára tartós hátrányt jelent a társadalmi életben való aktív részvétel során.(1998. évi XXVI). Magyarország

törvénybe foglalta a fogyatékkal élő felsőoktatásban tanuló hallgatókra vonatkozó rendeleteket.

A fogyatékkal élő hallgató részére biztosítani kell a fogyatékhöz igazodó felkészítést és vizsgáztatást, segítséget kell nyújtani részére ahhoz, hogy teljesíteni tudja a hallgatói jogviszonyából eredő kötelezettségeit. (2005. CXXXIX felsőoktatási törvény 61. §)

A Nyíregyházi Főiskola működésében elengedhetetlen volt az Esélyegyenlőségi Szabályzat, mely meghatározza a fogyatékkal élők esélyegyenlőségét biztosító feltételeket-fogyatékosági tünetenként.

Az intézménynek folyamatosan biztosítani kell a fogyatékkal élő hallgatók teljes akadálymentes környezetének kialakítását (fizikai és infokommunikációs akadálymentesítés). (2005. CXXXIX felsőoktatási törvény 10. §)

A felsőoktatási törvény rendeleteket hozott mind a mozgáskorlátozott, hallássérült, látássérült valamint beszédhibás, diszlexiás, diszgráfiás, diszkalkuliás hallgatók segítésére.

Mozgáskorlátozott hallgatók segítése

Kormányrendeletben előírt (az akadálymentesítés méretezései követelményei) követelményeket az intézménynek biztosítani kell. Folyamatosan el kell érni a „lakóotthonos” lakhatási forma kialakítását, mely az intézmény kollégiumában került megvalósításra. A Főiskola területén működő önkiszolgáló szolgáltatások (étterem, büfé stb.) használatában a segítségadást, a hozzáférhetőséget el kell érni a mozgáskorlátozott hallgatók számára is. ... Biztosítani kell a mozgásfogyatékos hallgatók részére olyan speciális eszközöket, mely az előadók, tantermek, gyakorlati helyek biztonságát növeli és segíti a tanulmányi munka megvalósítását. Pl.: csúszásgátló lap, dönthető asztallap,

laptartó állvány, kerekesszékekkel megközelíthető asztal, számítógép stb. (2005. CXXXIX felsőoktatási törvény 10. §)

Hallássérült hallgatók segítése

Az intézménynek vizsgáztatás, ellenőrzés alkalmával biztosítani kell a vizuális szemléltetés lehetőségét: értelmező szótár, kalkulátor, számítógép, vagy más segédeszköz használatát. A hallgató kérésére szóbeli vizsga helyett biztosítani kell az írásbeli vizsga lehetőségét. A súlyosan hallássérült (siket) hallgató a szakértői bizottság javaslata alapján az idegen nyelvi, nyelvvizsga követelmény alól felmentést kaphat. A hallgató kérésére – szóbeli vizsgáztatás esetén – jelnyelvi tolmácsot kell biztosítani. (2005. CXXXIX felsőoktatási törvény 12. §)

Látássérült (vak, gyengén látó) hallgatók segítése

Az intézmény a hallgató eddigi tanulmányai alatt is használt segédeszközök használatát engedélyezze (pontírógép, számítógép Braille-kijelzővel és különböző programokkal, fülhallgatóval, beszélő zsebszámoló, latin betűs írógép, speciális szemüveg, teleszkóp, speciális füzet, írólap). ... A fogyatékosága miatt egyes gyakorlati követelmények teljesítése alól a hallgató kérelmére felmentés adható, illetve a gyakorlati követelmények teljesítése más feladatok teljesítésével helyettesíthető. Az ügyben a hallgató kérésére – szakvéleménnyel igazolva, az EFSB javaslata alapján – a Főiskola Tanulmányi és Kreditátviteli Bizottsága hozza meg döntését. (2005. CXXXIX felsőoktatási törvény 13. §)

A diszlexiás - diszkalkuliás hallgatók segítése:

A diszkalkuliás hallgató számítási feladatok alól felmentést kaphat. A diszlexiás hallgató szóbeli vizsgáján összefüggő, átfogó kérdések helyett konkrét, rövidebb kérdéseket használjon a vizsgáztató tanár. (2005. CXXXIX felsőoktatási törvény 14. §)

Az intézmény abban az esetben segíthet, ha a diák önként keresi fel az Esélyegyenlőségi Irodát és regisztrálja magát. Az iroda biztosítja a hallgatót a teljes diszkrécióról, valamint csak akkor avatkoznak, ha a diák kéri. Az iroda igyekszik, hogy a fogyatékkal élő hallgatókat elfogadják az egészséges diákok. Az integráció e diákok számára rendkívül nehéz.

A nevelés – oktatásban megvalósuló integráció tehát a speciális nevelési szükségletű gyermekek, fiatalok beilleszkedését jelenti a többségi nevelési – oktatási intézményt – legyen az óvoda, általános, közép vagy felsőfokú intézmény – látogató gyermekek, fiatalok közé. Szoros összefüggésben áll az esélyegyenlőség biztosításával abban az értelemben, hogy mindenki számára nyitottá teszi a nevelési – oktatási intézményeket, tekintet nélkül egyesek akadályozottságára, s az esetleg tapasztalható nagyon eltérő képességeire a kiemelkedően tehetségestől a gyenge adottságúig. A gyógypedagógiában az integráció fogalma régen használatos, hiszen a társadalomba való beillesztés mindenfajta gyógypedagógiai tevékenység, fejlesztés egyik fő célkitűzése. Hagyományosan azonban ezt az integrációt csak az elkülönített speciális nevelési folyamat végére tették, azaz a szegregált fejlesztés végeredményeként célozták meg az integrálást. (Magyar értelmező kéziszótár. 2006)

➤ 3 lehetséges formája van a két fél egymáshoz való alkalmazkodásának:

1. asszimiláció: az akadályozott tanulónak kell maximálisan alkalmazkodni a többséghez

2. akkomodáció: a többségre helyeződik át az alkalmazkodás kényszere, ez adott esetben hátrányosan érintheti a fogadó közösséget

3. adaptáció: az alkalmazkodás kölcsönös

Hazánkban elég gyakran találkozunk azzal a szemlélettel, hogy:

- az akadályozott gyermektől elvárják, hogy hasonló teljesítményt nyújtson, mint a többiek
- a pedagógus nem változtat saját stílusán
- a probléma megoldása a gyógypedagógusra illetve a szülőre hárul
- frontális, teljesítményorientált stílus érvényesül
- az átlagos teljesítményű tanulókhoz igazodik a tananyag
- a gondokért maga a gyermekfelelős
- csak az osztályfőnök vállal szerepet az integrálásban

Integráció a felsőoktatásban

- a felsőoktatásban résztvevő SNI (sajátos nevelést igénylő) hallgatók száma világszerte viszonylag alacsony
- az UNESCO 1999. évi felmérése alapján a megkérdezett külföldi egyetemeken a fogyatékos hallgatók száma az összhallgatói létszám 0,2-1 %-a között mozog
- leggyakoribbak a mozgássérült és látássérült hallgatók
- hazánkban 1997-ben Illyés Sándor végzett egy felmérést, 25 felsőoktatási intézmény 22000 hallgatójára vonatkoztatva a hallgatók 0,3 %-a fogyatékos (beszédhibás, mozgáskorlátozottak, látás-, hallássérültek (semmilyen segítő támogatást nem kapnak)

(Budapest, 2006)

3.Hipotézisek

Nem szabad elfelejtenünk, hogy a fogyatékkal élő hallgatók élete sokkal nehezebb, mint az egészséges hallgatóké. A főiskolán működő Esélyegyenlőségi Iroda igyekszik a fogyatékkal élők integrációját elősegíteni.

A téma alapján a következők merültek fel bennem:

- 3.1 Feltételezem, hogy a főiskola egészséges diákjai megfelelő képen viszonyulnak a fogyatékkal élő hallgatók irányába.
- 3.2 Véleményem szerint a fogyatékkal élők integrációját beszélgető körök segítenék, a legjobban a diákság szerint.
- 3.3 Feltételezem, hogy az egészséges hallgatók nem tartják megfelelőnek a főiskolát a fogyatékkal élők fogadására.
- 3.4 Feltételezem, hogy a Nyíregyházi Főiskolán tanító tanárok kellő képen segítenek a fogyatékkal élő hallgatók beilleszkedésében.
- 3.5 Feltételezem, hogy a fogyatékkal élők kellően betudnak illeszkedni a főiskola életébe.

4.Kérdésfelvetés

Kutatásom során arra voltam kíváncsi, hogy a Nyíregyházi Főiskola milyen lehetőségeket biztosít a fogyatékkal élő hallgatók integrációjára, valamint, hogy a főiskola mennyire felel meg e hallgatók fogadására. Dolgozatom során a következő kérdések merültek fel bennem.

- Vajon a diákság milyen programokkal segítené a fogyatékkal élő hallgatók integrációja?

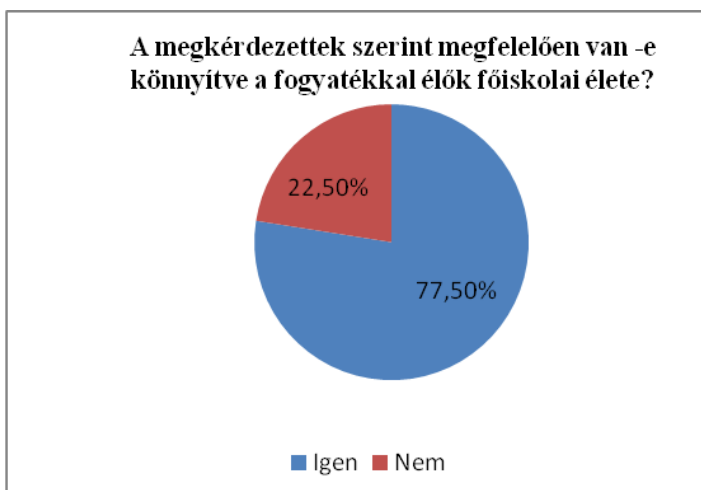
- Vajon az egészséges hallgatók szerint a főiskola kellő képen felszerelt-e a fogyatékkal élők számára?
- A fogyatékkal élő hallgatók közül, vajon mennyire vannak megelégedve tanáraik segítségadásával?
- A Nyíregyházi Főiskolán tanuló fogyatékkal élő diákok közül vajon mekkora százalékuk érzi úgy, hogy be tudnak illeszkedni a főiskola életébe?

5. Anyag és módszer

Felmérésem során, segítséget kértem a Nyíregyházi Főiskola hallgatóitól. Kérdőíves módszert használtam. A kérdőíves módszer lényege, hogy segítségével nemcsak a dolgok közötti összefüggéseket, megnyilvánulásokat, a tendenciák szabályszerűségeit állapíthatjuk meg, hanem rálátást nyerhetünk egyedi és személyes jelenségekre is. Az általam összeállított kérdőívet összesen 40-en töltötték ki. A kérdőívet 30 egészséges és 10 fogyatékkal élővel töltöttem ki. Arra voltam kíváncsi milyen a viszony a fogyatékkal élő hallgatók és az egészséges hallgatók között a Nyíregyházi Főiskolán. Adataim feldolgozásához az SPSS 16.0 rendszer használtam.

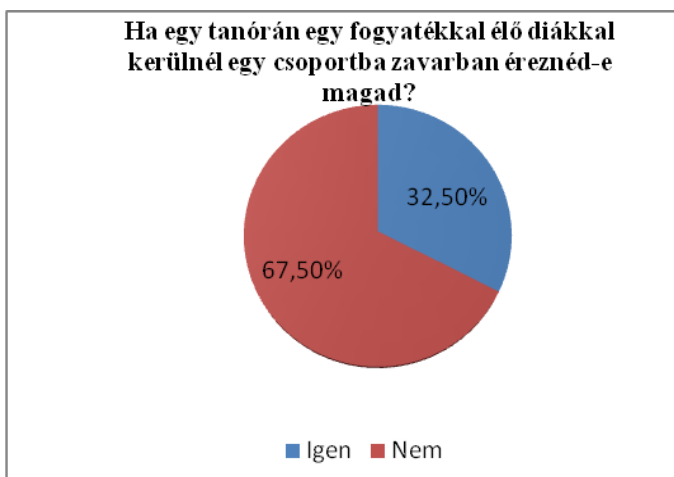
6.Eredmények bemutatása

A Nyíregyházi Főiskola diákjai között osztottam szét kérdőívemet N=40. Az érdekelt, hogy a mai fiatal diákság, hogy látja a fogyatékkal élő hallgatók életét. Alap statisztikát kértem le az általam feltett kérdések megválaszolására. Az eredményeimből megállapíthatom, hogy a főiskolán tanuló egészséges hallgatók 77,5 % úgy véli, a Nyíregyházi Főiskola kellő képen fel van, szerelve olyan eszközökkel melyek egyértelműen segítik, valamint könnyítik a fogyatékkal élő hallgatók életét (1. ábra).

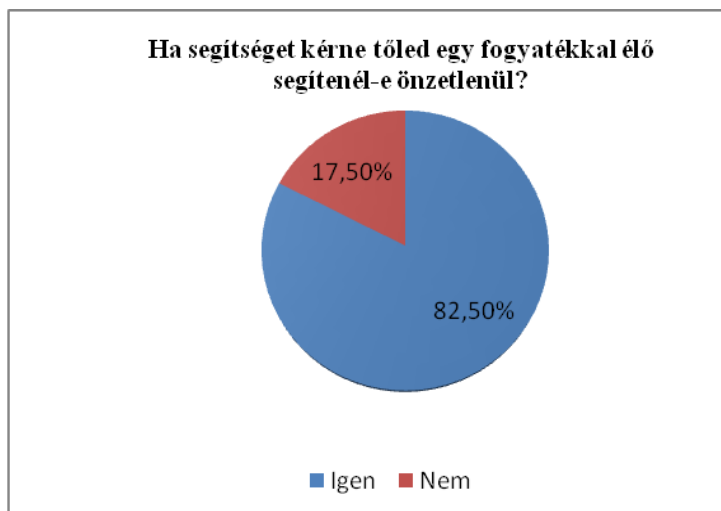
1. ábra

Arra a kérdésemre, hogy az egészséges hallgató zavarban érezné-e magát, ha egy csapatba osztanák egy fogyatékkal élő hallgatóval, a válaszadók 67,5 % úgy vélte egyáltalán nem zavarná, ha egy ilyen helyzetbe kerülne (2. ábra). Ez az adat lehetne akár 100% is, amennyiben a diákság teljessége, legyen szó akár fogyatékkal élőről, akár egészségesről, együtt dolgoznának a megfelelő társadalmi légkör kialakításában. Ehhez segítséget nyújt az intézmény, bár úgy tűnik az adatokból, hogy nem kellő képen. Véleményem szerint több olyan napot kéne létrehozni, mint az Egészség nap, a Nyíregyházi Főiskolán. Mely programsorozat alatt az egészséges hallgatók megtapasztalhatják, milyen lehet például kerekesszékekkel közlekedni vagy éppen látás vagy hallás sérültnek lenni.

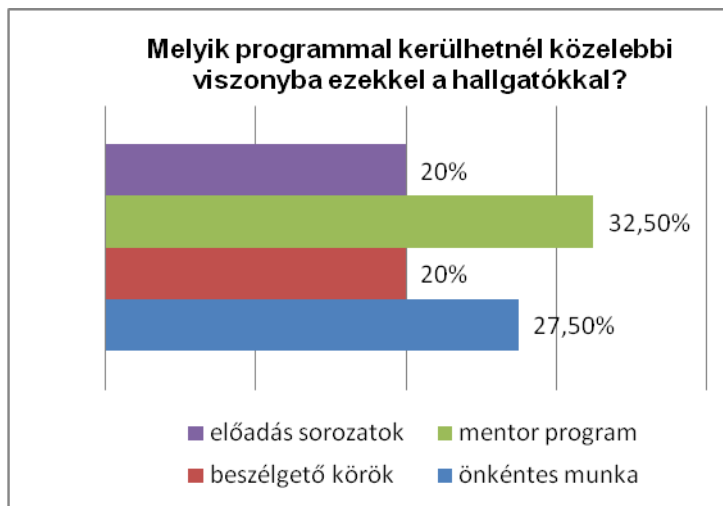
2. ábra

Azzal kapcsolatban, hogy önzetlenül segítene-e a fogyatékkal élő társának a válaszadók 87,5 % gondolta azt, hogy igen (3. ábra). Tehát az adatokból megállapíthatjuk, hogy a diákság döntő többsége elfogadja és igyekszik segítséget nyújtani.

3. ábra

Arra a kérdésemre, miszerint melyik általam megadott program segítene leginkább az integráció létrejöttében a 40 megkérdezett közül a legtöbben a mentor programokat részesítenék előnyben 32,5%. A többi program százalékos eloszlása a következő képen alakult: önkéntes program (27,5%), beszélgető körök (20%), előadássorozatok (20%). (4. ábra)

4. ábra

A fogyatékkal élő hallgatók által kitöltött kérdőívemben választ kaptam arra a kérdésemre , hogy véleményük szerint a tanáraik kellő képen segítenek-e számukra a beilleszkedéshez. A válaszadóim 60% nemet válaszolta 40% igent karikázott a kérdőívemben. (5.ábra)

Az általam feldolgozott utolsó kérdés arra vonatkozott , hogy a fogyatékkal élő hallgató véleménye szerint be tud-e illeszkedni a Nyíregyházi Főiskola mindennapos életébe , bele tartozik persze a rendezvényeken való részvétel is. A kérdőívek elemzése után a százalékos eloszlás a következőképp alakult : 80% igennel válaszolt, 20% pedig nemmel. (6.ábra)

7.Összegzés

Kutatásom során azt vizsgáltam, hogy az egészséges hallgatók és a fogyatékkal élő hallgatók viszonya milyen a Nyíregyházi Főiskolán. Az eredmények alapján elmondhatjuk, hogy az egészséges hallgatók pozitívan viszonyulnak a fogyatékkal élő társaikhoz. Arra feltételezésemre ,hogy a főiskola egészséges diákjai megfelelő képen viszonyulnak a fogyatékkal élő hallgatók irányába, megtartom. A kérdőívben feltett kérdés vonatkozik erre. Az egyik, hogy zavarban érezné-e magát ha egy csoportba kerülne egy fogyatékkal

elő hallgatóval 67,5% nemet válaszolt, valamint a másik kérdés ,hogya önzetlenül segítene-e 82,5% igennel válaszolt. Azt a feltételezésemet miszerint az egészséges hallgatók nem tartják megfelelőnek a főiskola felszereltségét a fogyatékkal élő hallgatók számára elvetem, hiszen a válaszadóim 77,5%-a szerint kellőképpen könnyítve van a főiskolai életük. Az egyik leglényegesebb kérdésemre, hogy a fogyatékkal élők integrációját milyen programmal tudnák leginkább elképzelni a válaszadók 32,5%-a szerint a mentorprogram az, amelyet a diákság megfelelőnek tartana arra, hogy segítsék a fogyatékkal élő hallgatókat valamint, hogy megtörténjen maga a beilleszkedés. Ezen eredmények alapján a feltételezésemet elvetem. A mai diákság körében a mentorprogram nem idegen, hiszen a Nyíregyházi Főiskola fontos feladatának tekinti azt, hogy azokat az elsőéves hallgatókat segítse a felsőoktatásban, akik szociális körülményeik következtében hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetűek. Ebben az esetben a felsőbb éves hallgatók segítenek nekik, elsődleges feladatuk a felvételt nyert hallgatók felsőoktatásba történő beilleszkedésének megkönnyítése, lemorzsolódásuk veszélyének csökkentése. A mentorok azonos intézményben és szakterületen tanuló felsőbb éves hallgatók, akik így segítik a rájuk bízott hallgatók intézményi beilleszkedését: tanácsokat adnak tanulmányi és oktatási ügyekben, informálnak az aktuális pályázatokról, hallgatói juttatásokról, és ösztöndíjakról. Véleményem szerint ezt a segítői módszert ki lehetne terjeszteni a fogyatékkal élőkre is, maga a folyamat úgy történhetne, hogy a segítségüket felajánló egészséges diákok végigkísérnék az első évükön a fogyatékkal élő hallgatót. Ezzel segítene neki a főiskola lehetőségeinek megismerésében, és nem maradhatna el a baráti kör kialakítása sem, hiszen a felsőbb éves hallgató segítene neki a főiskola kis mini társadalmának beilleszkedésébe. Arra vonatkozóan, hogy a fogyatékkal élők közül hányan érzik úgy , hogy tanáraik kellő képen segítenek neki a beilleszkedésbe 60% nemleges választ adott. Tehát a hipotézisemet elvetem. Az adatokból egyértelmű választ kaptunk, úgy vélem ezzel a témával behatóbban

kéne foglalkoznia a főiskolának. Dolgoznia kéne azon, hogy a fogyatékkal élő diákság úgy érezze igen is bátran, bizalommal fordulat tanárához, akinek egyik feladata az oktatáson kívül ,hogy segítsen a sérült hallgatók integrációjában. Az utolsó kérdésem arra irányult , hogy a fogyatékkal élő hallgató saját meglátása szerint lehetősége van a beilleszkedésre, valamint rendezvényeken is részt tud-e venni. A válaszadók 80% vélte úgy , hogy a Nyíregyházi Főiskolán képes a beilleszkedésre, és az intézmény olyan rendezvényeket biztosít mely számukra is elérhető szórakozást nyújt.

A Nyíregyházi Főiskola Intézményi koordinátora a következő képen nyilatkozik:

„ Örömmel tölt el, ha látom egyrészt az akadálymentesítésünk, tárgyi feltételrendszerünk gyarapodását, másrészt, ha hallgatóink tanulmányaikban sikert érnek el, diplomát szereznek. 2007-ben az Oktatási és Kulturális Minisztérium is elismerte munkámat, de számomra az elismerést elsősorban a hallgatók szeretete, bizalma jelenti, mely erőt és biztatást ad a további munkához. ’’

8.Irodalomjegyzék

Szakkönyvek

DR. JÁNOSI Z. (2008) : *Szabályzat a fogyatékossgal éli hallgatók esélyegyenlőségének elősegítésére*, Nyíregyháza.

M. Tamás M. (2007) : Integráció és inklúzió – Fejlesztő módszerek a közoktatásban

Internetes hivatkozás:

<http://www.168ora.hu/itthon/ujra-lenduletben-a-hook-mentorprogram-78260.html>

http://www.dir95bt.hu/nyfeselyiroda/viewpage.php?page_id=1

9.Melléklet

1. melléklet

A megkérdezettek szerint, megfelelően van -e könnyítve a fogyatékkal élők főiskolai élete?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	igen	31	77,5	77,5	77,5
	nem	9	22,5	22,5	100,0
	Total	40	100,0	100,0	

2. melléklet

Ha egy tanórán egy fogyatékkal élő diákkal kerülnél egy csoportba zavarban éreznéd-e magad?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	igen	13	32,5	32,5	32,5
	nem	27	67,5	67,5	100,0
	Total	40	100,0	100,0	

3. melléklet

Ha segítséget kérne tőled egy fogyatékkal élő segítenél-e önzetlenül?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	igen	33	82,5	82,5	82,5
	nem	7	17,5	17,5	100,0
	Total	40	100,0	100,0	

4. melléklet

Melyik programmal kerülhetnél közelebbi viszonyba ezekkel a hallgatókkal?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	önkéntes munka	11	27,5	27,5	27,5
	beszélgető körök	8	20,0	20,0	47,5
	mentor program	13	32,5	32,5	80,0
	előadás sorozatok	8	20,0	20,0	100,0
	Total	40	100,0	100,0	

5.melléklet

Tanáraid kellően segítenek-e neked a beilleszkedésben?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	igen	4	40,0	40,0	40,0
	nem	6	60,0	60,0	100,0
	Total	10	100,0	100,0	

6.melléklet

Be tudsz-e illeszkedi a főiskolai életbe ?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	igen	8	80,0	80,0	80,0
	nem	2	20,0	20,0	100,0
	Total	10	100,0	100,0	